

27 Mayısçuların borusu hala ötüyor

KADİR CANGIZBAY

ŞU cümleye dikkat: ‘Demokrat Parti, halkımızı yolla suyla elektrikle kandırıp Atatürk Devrimini yarıda kesti’. ‘Yol-su-elektrik vaadiyle’ değil, doğrudan doğruya bu hizmetleri götürerek. Bunu söyleyen ve ‘devrim’in yolunun kesilmesine hayıflanan kişi, şunu demek istiyor: Köylü mevcut hâliyle, bunları hak etmiyordu; önce devrimin öngördüğü değişime uğrayacak, ancak ondan sonra yol-su-elektrik. Bunları söyleyen ülkemizin en iyi eğitim görmüş insanlarından biri; hem düşüncelerinde samimî, ayrıca çok da iyi kalpli.

Devrim akamete uğramasaydı, sonuç ne olacaktı? En çok söylenen, daha 60’lı yıllara gelmeden okuma-yazma bilmeyen hiç kimse kalmayacağı. Ama idealleri, her köye bir opera. 27 Mayıs’ta bu ümitleri depreşenler de olmadı değil. Ezan, yine Türkçe okunsun da istediler; Arapça Ezan, laikliğe vurulan en büyük darbe olmuştu: Laik devlet dediğin, vatandaşlarının ibadet biçimini belirlerdi.

Daha önceki dönemlerde de camilere kiliselerde olduğu gibi sıralar konulup ilahîlerin de saz heyeti eşliğinde okunmasını teklif edenler olmuş; neyse ki Atatürk hemen kovalamış adamları. Bunlar Türkçe ezan beklerlerken, darbelerinin gerekçeleri arasında laikliğin tehlikeye girdiği de bulunan Millî Birlik Komitesi’nin yaptığı, Türkiye Radyoları’na ilk defa sahur programı koydurtmak oldu: Hacivat-Karagöz’lü; rahmetli Münir Nurettin’den ilahîleri de ilk o sahurda dinledim.

Aman ABD yanlış anlamasın

Menderes, bizi Amerika’ya satmıştı; ki sattı: Meclis’ten yetki bile almadan Kore’ye asker göndermişti; Amerikalıların gözüne girmek için ardı ardına komünist ‘tevkifat’ı yaptırmıştı; sonra NATO’ya girdik, ordunun tümünü onlara bağlayarak; İncirlik de dahil bir sürü üs verdik; Millî Emniyet’te maaşları bile bir süre onlar ödedi. Menderes’in yaptırdığı yolların güzergâhlarını bile Amerikalılar belirledi; Amerikalıların dilinde üniversite kurduruldu. Bütün bunlar, yurtsever ve millî haysiyete sahip hiçbir Türkiyelinin unutabileceği, hazmedebileceği şeyler değil.

Ancak, 27 Mayıs sabahı radyodan okunan darbe bildirisinin son/nihaî cümlesi ‘NATO’ya ve CENTO’ya bağlıyız’, bildiriye okuyan da Amerika’ya ‘tahsil’e gönderilen ilk subaylardan biri idi ve tam da o günlerde Menderes Moskova’ya gitmek üzereydi, Sovyetler’den kredi bulmak, belki biraz da müşteri kızıştırırım ümidiyle.

Menderes’in Kore’ye asker konusunda Meclis’ten yetki almaması muhalefeti çok kızdırmıştı; ama buna karşı olduklarından değil, Menderes kendilerine onların da Amerika’dan yana olduklarını gösterme fırsatı vermedi diye. İnönü, II. Harbin sonlarından beri, özellikle de Stalin tehdidi altında, Amerika’ya yanaşmaya çalışıyordu; Marşal yardımı almaya zaten onun döneminde başlamıştık, ulusal egemenliğimize ilk Amerikan darbesini de yine onun döneminde yemiştik: Türk vatandaşı Rumlar tarafından yine Türk vatandaşı Rumlar arasından ömür boyu Fener Patrikliğine seçilmiş V. Maximos, o sıralarda sürmekte olan Yunan iç savaşında komünistlere karşı tavır almıyor diye Amerikalıların baskısıyla istifa ettirilmiş, yerine de Amerika’dan gönderilen yabancı uyruklu Athenagoras oturtulmuştu, Lozan’a aykırı olduğu hâlde.

Ayrıca, İsmet Paşa'nın NATO'ya girme konusunda 'Onlar aldılar da, biz mi girmedik' dediğini de hemen herkes bilir. TİP'in kurulmasının ardından 'biz zaten eskiden beri ortanın solundayız' diye ortaya çıkan CHP'nin, 6-7 Eylül'den komünistler sorumlu tutulup içeri atıldıklarında DP'den farklı hiçbir refleks göstermediği de bir gerçek.

6-7 Eylül yağma ve kıyımı Yassıada'da da dava konusu oldu; DP'yi mahkûm etmek üzere. Oysa olay şundan ibaretti: 1950'ye kadar CHP Anadolu ve Trakya'yı gayrimüslimlerden 'temizlemiş', hepsini İstanbul'a toplamıştı; oradan da dışarıya, ağırlıklı olarak da Yunanistan'a kaçtırtmak üzere. Ama bu ikinci aşama DP dönemine denk düşmüştü ve nihâi noktayı koymak da yine İsmet Paşa'ya nasip olacaktı, 1964'te Kıbrıs olaylarından sonra.

1959'da 49 Kürt aydını tutuklanıp haklarında dava açılmıştı ama DP iktidarı döneminde hiçbir Kürt ayaklanması olmamıştır. Vakıa, İnönü dönemi de, General Mustafa Muğlalı'nın Van'da 33 köylüyü yargı önüne çıkartmadan toplu halde katlettiğesi dışında, oldukça sakin geçmiştir. Ancak, bu sakinliği, 1938'deki Dersim isyanının, sarsıntısı ancak bir kuşak sonra atlatılabilecek kadar kanlı bastırılmasına bağlayanlar da vardır.

Kürtlere negatif ayrımcılık

Buna karşılık 1950-60 arası, Kürt ileri gelenlerinin DP saflarında Meclis'e girebildikleri, iktidardan pay alabildikleri, en az ayrımcılığa uğradıkları dönem olmuştur. 27 Mayıs'la ayrımcılık ve zulüm yeniden hortlamış, darbe yönetimi bütün siyasî tutukluları serbest bırakırken 49'lar içeride tutulup davalarına devam edilmiştir. Bu arada çoğunluğu yöre ileri gelenleri olmak 500'e yakın Kürt Sivas'ta bir kampta 9 ay yargılanmaksızın tutulmuşlar, sonra aralarından 55'i aileleriyle birlikte Batı illerine sürgün edilirken, diğerleri de kendilerine hiçbir açıklama yapılmadan serbest bırakılmışlardır. İşte bu sürgünlerin konuşulduğu günlerdedir ki, darbenin göstermelik önderi Cemal Gürsel, 'Kürt diye bir şey yok, onlar dağ Türkleri' demiştir. Darbe, aynı zamanda yer adlarını Türkçeleştirme konusunda hızlanmaya yol açarken, ülkemizi de tam bir uğursuzluklar zincirine bağlamıştır.

Baş hakimliğini kaba Türkçesi ve nobran tavırlarıyla -1961 Genel Seçimleri'nde CHP ancak yüzde 36,5 oranında oy alırken, DP'nin yerine kurulan AP ve YTP'nin oyların neredeyse yarısını topladığını dikkate alırsak- pek çok insanın nefretini, en azından antipatisini kazanan Salim Başol'un, Başsavcılığını da, süflülüğünü Menderes'in çekmecesinden çıktığı iddia edilen kadın külotunu mahkeme kürsüsünden sallamaya kadar vardırıran Ömer Altay Egesel'in yaptığı Yassıada duruşmaları: Sonuçta üç idam, ancak daha önemlisi Demirel gibi bir adam tarafından en az 20 yıl kızıştırılıp sömürülecek bir intikam duygusu.

Diğer yandan da, darbeden istedikleri semereyi alamamış askerlerin önce, zor kullanarak Ali Fuat Başgil'i Cumhurbaşkanı seçilecek diye istifaya zorlamaları, daha sonra iki darbe teşebbüsü, tek başına başaramadıkları darbeyi -daha ziyade memur çocuğu ve memur namzedi- üniversitelileri ateşe sürerek olgunlaştırma çabaları... Ve de sonuçta 'üçü üç, intikam' faciası. Tabii bu arada Menderes'e de hiç mi hiç hak etmediği 'demokrasi şehidi' payesi.

Menderes, 14 Mayıs'tan sonra İnönü'ye gidip de 'Paşam, isterseniz iktidarı Demokratlara vermeyelim' diyen paşaların bulunduğu bir yerde meşruluğunu Atlantik ötesinden kurmaya çalışırken, çaresizliğinden dolayı, belki de haklıydı. Ama

muhalefetteyken vaaddettiği sendikal (grev) hakları, iktidara gelince vermemelik etmese, demokrasiye doğru açılrsa, herhalde eli biraz daha güçlü olurdu. 1954 seçimlerinde -1953'te partisini kapattırdığı- rahmetli Osman Bölükbaşı'ya oy (neredeyse yüzde 100) verdi diye Kırşehir'i illikten düşürüp Nevşehir'e bağlayan da odur: Yerel seçimlerde ANAP'lı belediye başkanı seçmezseniz elini kolunu bağlarım diye gazetelere resimli ilan veren Özal'inkine mümasil bir ar damarı çatlamışlık.

Muhalefete tahammülsüzlük

Ancak Menderes'i bu da kesmez: Milletvekili seçilen Bölükbaşı'yı hapse de attırır. 27 Mayıs'a yaklaşılırken İnönü'yü de, yani başbakanı olduğu Cumhuriyet'in 2 numaralı kurucusunu da Meclis'ten attırmaya kalkışacaktır. İktidarının sonlarına gelirken iyice hırçınlaşır; basına karşı acımasız; çok bilmiş tavırlı İzzet Akçal'ın tetikçiliğinde muhalefeti, özellikle de Paşa'yı muaheze etme/ettirme peşindedir; pratikte üç erki de bünyesinde toplayacak Meclis Tahkikat Komisyonu'nu kurdurması ise yapmaya fırsat bulduğu en büyük hata olur; ama bu demek değildir ki, böyle bir şey yapmasaydı, asker de darbe yapmayacaktı.

Kendi milletvekillerine 'siz isterseniz, hilafeti bile getirirsiniz' demişti, ama MP'yi kapatırma gerekçesi de, laikliğe aykırı faaliyetlerde bulunmasıydı. Kırşehir'in ilçe yapılma gerekçesi ise, kendi ifadesiyle 'Türkiye'nin hiçbir vilayetinde yüzde 3'ten fazla oy almayan bir partiye mensup milletvekilini iki seçimde de seçen Kırşehir'in içtimai ve siyasi bünye itibarıyla anormallik göstermekte olduğu...' (zikreden: A.Özgürel; Karakutu.com; 15/7/2007) idi.

Şu ölümlü dünyada sağlıklı yaşam diye tutturup, sigara düşmanlığını isterik bir zalimliğe vardırırmaktan kaçınmayanların bayram ettiği bu günlerde şunu da hatırlatalım: Darbecilere hoş görünmek için, Tekel de '27 Mayıs' diye bir sigara çıkartmıştı, o günlerde; paketinin içinden Atatürk'e, İnönü'ye ait (olduğu ifade edilen) vecizeler çıkardı, çok ince bir kâğıda basılmış; pek tutmadı, bir süre sonra da piyasadan kalktı.

Star – Açık Görüş

26 Mayıs 2008